

SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA
FILIAL DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

Carrer del Carme, 47
08001 Barcelona

Núm. 155

Desembre 2002

QUÈ CAL SABER?

DIFERÈNCIES EN L'ADAPTACIÓ D'ARRELS GREGUES

Moltes paraules emprades en la terminologia científica tenen un origen grec. Atès que aquesta llengua no utilitza l'alfabet llatí, l'adaptació d'aquests mots pot presentar diferències fins i tot en les llengües que sí que el fan servir. L'anglès i el francès utilitzen un criteri molt etimològic, i fan servir lletres diferents per a diferents vocals del grec, encara que no hi hagi una correspondència directa amb el seu sistema vocàlic, mentre que llengües com el català o el castellà procuren adaptar l'ortografia d'aquestes paraules al seu sistema vocàlic. Els termes d'arrel grega no sonen tan estranys en les llengües romàniques, ja que hi ha l'herència dels mots grecs adaptats en llatí, i per això els transcrivim més d'acord amb la nostra ortografia. Vegem ara dos casos de diferències en l'adaptació d'algunes arrels gregues segons la llengua d'arribada.

Els ètims grecs *phýle*, *philéo* i *phýllon*, que signifiquen, respectivament, 'conjunt d'individus d'una comunitat o grup', 'estima' i 'fulla', han estat adaptats al català de manera molt semblant: *fil[o]*-, *fil[o]*- i *fil·lo*-. (En castellà tots tres són *fil[o]*-.) Això fa que pugui semblar que mots com **filogènia**, o **filosofia** —o **filogenia**, **filosofia** i **filocladio**, en castellà— provinguin de la mateixa arrel grega. Si ens fixem, però, en les adaptacions angleses corresponents —**phylogenetics**, **philosophy** i **phylloclade**—, veurem més clarament que aquests afixos provenen d'arrels gregues diferents, i això ens ajudarà a comprendre'n millor el significat. Fixeu-vos que el català conserva la ela geminada de *phýllon* en **fil·locladi**, atès que posseïm aquest so que té l'arrel grega, cosa que no fa el castellà, ja que no el té. En canvi, ni en català ni en castellà marquem la diferència entre la ípsilon (*y*) i la iota (*i*), ja que no tenim cap vocal que soni com la primera, i la que més s'hi assembla és la nostra *i*.

En català, l'adaptació del verb grec *poiéo* ('crear una cosa a partir dels seus components') no duu el diftong, diferentment del que fa el castellà. Així, tenim **hematopoesi** i **autopoesi**. El castellà fa servir **hematopoyesis** i **autopoyesis**. L'anglès es comporta semblantment al castellà. Així, tenim **haematopoesis** i **autopoesis**.